

Net ortamı, insanın kendisine ve dünyaya farklı biçimlerde bakması, belki yüz yüze kuramayacağı kimi toplumsal ilişkileri bir klavye darbesiyle başlatması için biçilmiş kaftan.

Net üzerinde tanışanlar, net üzerinde konuşanlar, net üzerinde vuruşanlar. İnternet bize geçmiş zamanlarda olmayan yepyeni bir var olma biçimi sunuyor. Bilincin bedenden azat olduğu yeni bir var olma biçimi. Bedenimiz buradayken zihnimiz başka âlemlerde gezinebiliyor. İnternet kimilerine göre dünyanın en büyük arşivleme sistemi, nereyi tıkladığınız kim olduğunuzu ele veriyor. Bir yönüyle bilgi çöplüğü, bir yönüyle de insana yeni tanışma imkânları veren, dünyayı hızla ayağınıza getiren bir teknoloji. Artık topraklar değil imgelem fethediliyor.

İnternetin insanı dost sığınağından, yüz yüze yarenlikten alıkoyan ve insanı yalnızlaştıran bir doğası var. Toplumsal bağların mumla arandığı bir çağda ekran teknolojileri (önce televizyon ve sonra bilgisayar), her insanı yalnız bir adacık haline getiriyor. Siberâlem, televizyondan farklı olarak, bir imgeyi izlediğimiz duygusu yerine bir dünyanın içinde bulunduğumuz yanılsaması yaratıyor. Bu âlemde ekran, yani bizimle sanal dünya arasındaki sınır çözünür, yok olur ve ekranın ötesine geçebiliriz.

Böylece netle birlikte kimlik deneyleri için uygun bir vasat bulabiliyoruz, kendimizi farklı biçim ve kimliklerle takdim ediyor, oyunlar oynuyor, kendimizi keşfediyoruz. Net ortamı, insanın kendisine ve dünyaya farklı biçimlerde bakması, belki yüz yüze kuramayacağı kimi toplumsal ilişkileri bir klavye darbesiyle başlatması için biçilmiş kaftan.

İnternet çağında hiç yüz yüze görüşmeyeceğimiz insanlara giderek daha fazla açılmak zorunda kalıyoruz. Hayatımızın fazlasıyla kişisel kimi ayrıntılarını karşımızdaki insanların tepkilerini ölçme şansına sahip olmadan ifşa ediyoruz. İşte bu yüzden sanal ilişki ve aşklar, gerçek hayal kırıklıkları doğurabiliyor. İnsan yüzünün görülüp hissedilmediği bir ilişki, içinde gerçek bir ahlâki öz barındırmıyor.

ABD'de yaşayan ve bir iki ay boyunca evden dışarıya çıkmayan bir Türk genciyle görüşüyordum. Söz arasında arkadaşı olup olmadığını sordum. 'Çok iyi arkadaşlarım var' dedi, 'hemen her şeyi konuşabiliyoruz. Günlerce evden çıkmadan onlarla konuşuyorum. Ama dünyanın farklı yerlerinde oldukları için, zaman farkı nedeniyle bilgisayar başından kalkamıyorum.' Bu delikanlı online arkadaşlarından birisiyle tanışmaya niyetlenmiş ve yüz yüze görüşme hüsrarla sonuçlanarak ilişkileri kopmuştu.

İnternet özel ve kamusal alan arasındaki sınırlarımızı muğlaklaştırıyor. Çoğulcu bir toplumda neyi açıklayıp neyi kendimize saklayacağımızı bilemiyoruz. Teşhircilik giderek yaygın bir psikoloji halini alıyor. Teşhirci arzularını denetleyemeyenler sanal bir izleyici kitlesiyle duygusal bağ kurdukları yanılsamasına kapılıyor. Yabancılar önünde kendi ruhunu açmak, kendi yaralarını göstermek kendini pazarlamanın yeni bir yöntemi olarak yürürlüğe sokuluyor. Elektronik teknolojiler erkekler ve kadınlar, çocuklar ve yetişkinler arasındaki sınırları da belirsizleştiriyor. Bu grupları birbirinden ayıran sınırlar silindikçe herbir grup diğeri gibi davranmaya başlıyor. Siberâlemde kendini ifşa etmenin, iç dünyanızı dökmenin ne zararı var denebilir, öyle ya, içini döken rahatlamaz mı? Sosyal psikoloji çalışmaları bize şunu gösteriyor: Duygusal olarak kendini ifşa eden insanlar, karşılığında olumlu bir toplumsal destek alabiliyorsa harika, alamıyor veya olumsuz tepkiler alıyorsa, kendilerini daha da kötü hissedebiliyorlar. Duygularımızı başka insanlara açmak eğer yalnızlığımızı azaltıyor ve bizi toplumsal ağlara eklemliyorsa iyi, ama bizi kabul eden bir izleyici kitlesi yok ve boşluğa konuşmuş oluyorsak kendimizi kötü hissediyoruz. Bir zamanlar bir söz vardı, sanırım arabesk bir şarkının sözleri, 'âlem buysa kral benim' diyen. Siberâlemde galiba herkes kral. Elektronik bir tebaası olan, yalnız ve evsiz krallar.

Prof. Dr. Kemal SAYAR